

**Жук Аксана Аляксандраўна,
намеснік дырэктара па ВВР,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
ДУА “Свіслацкая сярэдняя школа Асіповіцкага раёна”**

Інфармацыйна-метадычныя парталы для настаўніка беларускай мовы

Выкарыстанне электронных адукацыйных рэсурсаў як сродка павышэння якасці адукацыі на ўроках беларускай мовы і літаратуры

Адным з прыярытэтных накірункаў інфарматызацыі грамадства з’яўляецца працэс інфарматызацыі адукацыі, які ўяўляе шырокае выкарыстанне інфармацыйных і камп’ютарных тэхналогій навучання.

Прымяненне электронных адукацыйных рэсурсаў дазваляе па-новаму арганізаваць узаемадзеянне ўсіх суб’ектаў навучання, пабудаваць адукацыйную сістэму, у якой вучань быў бы актыўным і раўнапраўным удзельнікам адукацыйнай дзейнасці.

Інфармацыйныя тэхналогіі раскрываюць магчымасці варыятыўнасці вучэбнай дзейнасці, яе індывідуалізацыі і дыферэнцыацыі, развіцця пазнавальных інтарэсаў у школьнікаў, творчых адносін да вучобы, узбагачэння ведаў і ўменняў, прымянення іх у сваёй практычнай дзейнасці.

Беларуская мова і літаратура з’яўляюцца даволі цяжкімі прадметамі. Пагэтану настаўніку беларускай мовы і літаратуры неабходна адабраць з мноства метадаў, форм, тэхналогій такія, якія прывядуць вучняў да засваення паняццёвых кампанентаў праграмы навучання, павысяць якасць навучання, дазваляць развіваць пазнавальныя здольнасці вучняў, іх актыўнасць у вучэбнай дзейнасці, а таксама забяспечыць фармаванне і развіццё камунікатыўных кампетэнцый вучняў [2].

Каб захаваць інтарэс да прадмета і зрабіць якасным адукацыйны працэс, выкарыстоўваюцца інфармацыйныя тэхналогіі. Гэта дае магчымасць настаўніку скараціць час на вывучэнне матэрыялу за кошт нагляднасці і хуткасці выканання працы, праверыць веды вучняў у інтэрактыўным рэжыме, дапамагае рэалізаваць увесь патэнцыял асобы, садзейнічае развіццю інтэлекту, інфармацыйнай культуры навучэнцаў.

Што ж такое інфармацыйныя тэхналогіі?

Па-першае, гэта тэхналогіі, якія дазваляюць шукаць, апрацоўваць і засвойваць інфармацыю з розных крыніц, у тым ліку і з Інтэрнэту.

Па-другое, гэта выкарыстанне самога камп’ютара, самых розных праграм непасрэдна на вучэбных занятках.

У сваёй педагогічнай дзейнасці я выкарыстоўваю праграмы, якія, на мой погляд, з’яўляюцца эфектыўнымі і мэтазгоднымі ў практыцы настаўніка беларускай мовы і літаратуры.

Прапаную разгледзець гэтыя праграмы.

1. Тэставы кантроль на вучэбным занятку

Сёння вельмі надзённая такая праграма, як тэсты – асноўны від кантролю ведаў вучняў у рэспубліцы.

Таму неабходна звярнуць увагу на праграмныя комплексы, выкарыстанне якіх, як паказвае вопыт, дазваляе павысіць сярэдні бал навучэнцаў на 0,3-0,6 бала [3].

Па беларускай мове ў нашай школе маюцца праграмы, з якімі вучні могуць працаваць і якія даюць магчымасці для выпрацоўкі асноўных уменняў і навыкаў па прадмеце. Праграма “Беларуская мова” разлічана на засваенне і кантроль ведаў па любой тэме мовы. Напрыклад, тэма “Прыметнік” уключае па 2-3-4 тэсты на кожную падтэму: якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, ступені параўнання прыметнікаў і інш. У канцы тэмы абавязкова паказваецца вынік: колькасць правільных і

няправільных адказаў. Цікава тое, што тэсты можна праходзіць у рэжыме кантролю, самакантролю, самакантролю з заахвочваннем. Гэта спрыяе разнастайнасці ўрокаў і разлічана на розны узрост. Напрыклад, для 5-6 класаў вельмі цікава працаваць з тэстамі на рэжыме самакантролю з заахвочваннем, бо, акрамя пытанняў і адказаў, вучні бачаць каляровыя малюнкi, якія з'яўляюцца пры правільным ці няправільным адказе.

Выкарыстанне матэрыялаў гэтых ПМК на ўроках дазваляе фарміраваць устойлівую цікавасць вучняў да прадмета, спрыяе фарміраванню камунікатыўных уменняў, развіццю пазнавальных і творчых здольнасцей, дазваляе арганізаваць самастойную пазнавальную дзейнасць вучняў, праめжкавы і выніковы кантроль, фарміруе ўстойлівую станоўчую самаацэнку вучняў [5].

2. Выкарыстанне Microsoft Word

Гэта асноўная праграма, з якой пачынаецца асваенне камп'ютара. Настаўнікі даволі актыўна карыстаюцца праграмай Microsoft Word: ствараюць планы каляндарныя, планы паўрочныя, рознаўзроўневыя заданні, правяральныя работы.

Усе свае дакументы можна захоўваць ў камп'ютары, што вельмі зручна: пры неабходнасці адкрываецца той ці іншы дакумент, уносяцца неабходныя карэктывы і друкуецца. Гэта значна эканоміць час.

Праграма Word дае магчымасць:

1. Падрыхтавацца да ўрока - скласці і адрэдагаваць план-канспект занятка з выкарыстаннем ілюстрацый, табліц і т. п.

2. Падрыхтаваць раздатчны матэрыял да ўрока.

3. Падрыхтаваць тэсты для паўтарэння, замацавання і кантролю.

4. Спрасціць працу ў сферы справаздачнасці.

Выкарыстанне праграмы Microsoft Word спрашчае работу настаўніка, робіць яе больш дынамічнай, выніковай, дазваляе эканоміць час, ажыццяўляць індывідуалізацыю і дыферэнцыяцыю навучання.

3. Выкарыстанне мультымедыя сродкаў і праграмы Microsoft Power Point

Дзякуючы выкарыстанню мультымедыя сродкаў на вучэбным занятку, школьнік мае магчымасць успрымаць неабходную інфармацыю адначасова некалькімі органамі пачуццяў, а не паслядоўна, як гэта звычайна бывае пры традыцыйным выкладанні [8].

З дапамогай камп'ютарнай графічнай праграмы PowerPoint настаўнік стварае і паказвае вучням на экране набор слайдаў з разнастайнымі схемамі, табліцамі, малюнкамі, фотаздымкамі, неабходным тэкстам.

Карыстаючыся гэтай праграмай, можна ствараць прэзентацыі да ўрокаў. Дарэчы, маю вялікую колькасць асабіста створаных прэзентацый да ўрокаў мовы і літаратуры і буду рада падзяліцца назапашаным вопытам з калегамі.

У сваіх прэзентацыях да ўрокаў мовы і літаратуры выкарыстоўваю разнастайныя формы нагляднасці ў выглядзе табліц, схем, апорных канспектаў, магу прапанаваць вучням некаторыя з іх дапоўніць або стварыць адну з частак, якая адсутнічае, даючы тым самым мэтавую ўстаноўку ў пачатку ўрока. Акрамя таго, дэманструецца не толькі статычная інфармацыю, але і розныя моўныя з'явы ў дынаміцы з ужываннем колеру, графікі, займальнасці, «ажыўлення» ілюстрацый. Напрыклад, паступовае злучэнне стрэлкамі слоў ці паняццяў з розных слупкоў, выдзяленне іншым колерам ключавых паняццяў, з'яўленне на экране нейкага анімацыйнага сімвала і г.д.

Пабудова схем, табліц у прэзентацыі дазваляе эканоміць час, больш эстэтычна афармляць навучальны матэрыял. Заданні з наступнай праверкай і самаправеркай актывізуюць ўвагу навучэнцаў, фарміруюць арфаграфічную і пунктуацыйную пільнасць. Выкарыстанне крыжаванак (іх могуць прыдумаць самі вучні), ілюстрацый, малюнкаў, займальных і навучальных тэстаў выходзіць цікавасць да ўрока, дазваляе пачаць падрыхтоўку да ЦТ, пачынаючы ўжо з 5 класа.

У якасці творчага задання часта прапаную сваім вучням самастойна падрыхтаваць прэзентацыю па тэме і абараніць яе перад аднакласнікамі. Работы атрымліваюцца разнапланавыя, цікавыя, насычаныя, уважліва ўспрымаюцца аднакласнікамі.

Выкарыстанне мультымедыя сродкаў і праграмы Microsoft Power Point, дапамагае абудзіць і падтрымліваць пазнавальныя працэсы вучняў, паляпшае нагляднасць вучэбнага матэрыялу, робіць яго даступным, забяспечвае больш дакладную і поўную інфармацыю пра прадмет ці з'яву, што вывучаюцца [8].

4.Інтэрнэт

Сённяшняе жыццё вельмі цяжка ўявіць без Інтэрнэту.Інтэрнэт відавочна пранікае і ў адукацыйную галіну. Настаўніку заўсёды неабходна мець пад рукой розныя слоўнікі, даведачныя матэрыялы, шырокую бібліятэку мастацкай і спецыяльнай літаратуры. Амаль усё гэта можна знайсці ў Інтэрнэце. Для падрыхтоўкі да ўрока, а таксама для павышэння ўзроўню самаадукацыі адкрываюцца вялікія магчымасці.

Якія перавагі атрымлівае настаўнік, карыстаючыся рэсурсамі Інтэрнэту?

Па-першае, пашырае віды вучэбнай дзейнасці вучняў (пошук і апрацоўка інфармацыі па прадмеце);

па-другое, мае магчымасць для прафесійных творчых зносін з іншымі педагогамі і апэратыўнага абмену інфармацыяй;

па-трэцяе, Інтэрнэт - гэта магчымасць для прафесійнага росту;

па-чацвёртае, Інтэрнэт адкрывае новыя творчыя магчымасці для настаўніка па падборы і выкарыстанні дыдактычнага матэрыялу;

па-пятае, дазваляе выкарыстоўваць на ўроку сучасныя тэхнічныя сродкі, займальныя для навучэнцаў: навучальныя праграмы, навучальныя гульні і тэсты па прадмеце [7].

У Інтэрнэце пры падрыхтоўцы да ўрокаў можна знайсці электронныя кнігі і падручнікі, любыя слоўнікі, біяграфіі пісьменнікаў і вучоных, іх партрэты, аналіз твораў, рэфераты, сачыненні, навуковыя артыкулы і г.д. Таксама ёсць магчымасць знайсці гатовыя мультымедыйныя прэзентацыі, тэставыя праграмы, распрацоўкі ўрокаў і пазакласных мерапрыемстваў, нарматыўныя дакументы і г.д.

А вывучэнне беларускай літаратуры амаль немагчыма без выкарыстання Інтэрнэту. Зразумела, што першы крок у рабоце з вучнямі – азнаямленне з вядомымі сайтамі, звязанымі з беларускай літаратурай. Другі крок – навучанне выкарыстання тых ці іншых сайтаў. Для гэтага сістэматычна скіроўваю навучэнцаў да дамашняга задання, звязанага з інфармацыяй на сайце. Усё гэта садзейнічае развіццю ўмення шукаць інфармацыю і правільна ёй карыстацца.

Вельмі карысны для работы сайт інфармацыйна-метадычнага партала для настаўнікаў (<http://nastaunik.info/>). Таксама мне спадабаўся сайт «Як жыць – дык жыць для Беларусі...» настаўніка беларускай мовы і літаратуры Алены Генадзьеўны Мігаль (<http://migalayte.ucoz.ru/>), дзе можна знайсці многа карыснага. Для настаўнікаў падрыхтаваны раздзелы: «Інтэрактыўная дошка», «Усё пра даследчую дзейнасць», «Метадычны куфэрак», «Словы пра творцаў», «Моўныя залацінкі», «Алімпійныя заданні», «Шаблоны для прэзентацый». Для вучняў ёсць свой раздзел, у якім таксама многа патрэбнага для навучання беларускай мове і літаратуры.

Вельмі часта рэкамендую сваім выпускнікам, якія абралі беларускую мову на ЦТ, праверыць свае веды пры ўмове рэгістрацыі на сайце <http://vedy.by.>, <http://testirovanie.org>. На мой погляд, такі від работы развівае ў вучня ўменні самастойнай працы з навучальным матэрыялам, выпрацоўвае крытычнае мысленне ва ўмовах карыстання вялікім аб'ёмам інфармацыі,удасканальвае навыкі самаадукацыі і самакантролю.

Сайты, электронная пошта дазваляюць знаходзіцца не толькі ў раённай, рэспубліканскай, але і нават сусветнай інфармацыйнай прасторы. З'яўляецца магчымасць удзелу ў разнастайных інтэрнэт-алімпіядах і інтэрнэт-конкурсах. Дарэчы, на гэты момант я разам са сваімі навучэнцамі прымаем удзел у адкрытым інтэрнэт-праекце “Мне сняцца сны аб Беларусі”, што праводзіцца ДУА “Мінскі гарадскі інстытут развіцця адукацыі” і ДУА “Сярэдняя школа №55 г. Мінска”.

Апошнім часам раблю спробы арганізацыі элементаў дыстанцыйнага навучання. Напрыклад, на факультатыўным занятку па беларускай мове ў 11 класе мы не паспяваем выканаць запланаваны

аб'ём работы. Тады я высылаю заданні сваім вучням на электронную пошту, даю пэўны час для выканання. Потым атрымліваю работы, правяраю, адзначаю памылкі, выстаўляю бал і зноў дасылаю вучням. Мне здаецца, што такая арганізацыя работы дае мажлівасць навучэнцу глыбока засвоіць і зразумець праграмны матэрыял, а выкарыстанне нават элементаў дыстанцыйнага навучання ў звычайным адукацыйным працэсе дазваляе зрабіць яго жывым, цікавым і творчым.

Такім чынам, выкарыстанне рэсурсаў Інтэрнэту дае магчымасць атрымаць якасную адукацыю ў сучасных умовах.

Безумоўна, укараненне камп'ютарных тэхналогій на ўроках дазваляе рэалізоўваць ідэю развіваючага навучання, павысіць тэмп урока, скараціць страты працоўнага часу да мінімуму, павялічыць аб'ём самастойнай працы як на ўроку, так і пры падрыхтоўцы дамашніх заданняў, зрабіць ўрок больш яркім і займальным [5]. Менавіта выкарыстанне камп'ютарных тэхналогій дазваляе разам з вучнямі пагрузіцца ў іншы навуковы свет. Але пры правядзенні ўрокаў з камп'ютарнай падтрымкай рэкамендуецца ўлічваць і выконваць некаторыя санітарна-гігіенічныя правілы і патрабаванні. Для вучняў пятых-сёмых класаў можна адвесці да дваццаці хвілін бесперапыннага знаходжання каля камп'ютара, для восьмых-дзявятых класаў – да дваццаці пяці, для старшакласнікаў – да трыццаці [6]. З мэтай зніжэння стамляльнасці падлеткаў у камп'ютарным класе прапаную работу за камп'ютарам чаргаваць з наступнай работай: спалучаць прагляд прэзентацыйнага матэрыялу на маніторы ці экране з выкананнем разнастайных трэніровачна-карэкцыйных практыкаванняў і заданняў. Неабходна выкарыстоўваць камп'ютарную падтрымку прадуктыўна, дарэчы і цікава.

Такім чынам, выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій на ўроку - гэта адзін са сродкаў, якія дазваляюць інтэнсіфікаваць адукацыйны працэс, актывізаваць пазнавальную дзейнасць, павялічыць эфектыўнасць урока [6]. Камп'ютарнае навучанне раскрывае шырокія магчымасці як для вучняў, так і для настаўнікаў, спрыяе павышэнню якасці навучання, зацікаўленасці вучняў. За інфармацыйнымі тэхналогіямі будучае, гэта ўжо бяспрэчна. Дзяржаўнае тэсціраванне таму доказ.

Спіс літаратуры:

1. Быкаўцава, І. Ф. Слоўнікавыя дыктоўкі на ЭВМ / І. Ф. Быкаўцава // Роднае слова. – 2002. – №5. – С. 72-76.
2. Жуковіч, М. М. Сучасныя педагагічныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры: дапаможнік для настаўнікаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне агульнай сярэдняй адукацыі / М. М. Жуковіч. – Мінск: Аверсэв, 2007. – 157 с.
3. Жуковіч, М. М. Тэорыя і практыка выкарыстання тэставай тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры / М.М.Жуковіч // Беларуская мова і літаратура. – 2010. – №8 – С.40-48.
4. Метадычны сайт настаўнікаў [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <http://www.nastaunik.info>. – Дата доступу: 20. 02. 2015.
5. Казлова, А. У. Камп'ютарная падтрымка ўрокаў беларускай мовы і літаратуры / А. У. Казлова // Беларуская мова і літаратура. – 2008. – №12. – С.19-21.
6. Минич, О.А. Информационные технологии в образовании / О.А.Минич. – Минск: Красико-Принт, 2008. – 176 с.
7. Пунчик, В.Н. Интернет-ресурсы в работе педагога / авт.-сост. В.Н.Пунчик, Е.П.Семёнова, М.В.Короткевич.– Минск: Красико-Принт, 2010. – 176 с.
8. Пунчик, В.Н. Мультимедийное сопровождение учебного процесса / авт.-сост. В.Н.Пунчик, А.Р.Борисевич, Н.Н.Пунчик. – Минск: Красико-Принт, 2009. – 176с.
9. Шамякіна, Т. І. Якім быць уроку беларускай літаратуры / Т. І. Шамякіна // Беларуская мова і літаратура. – 2008. – №12. – С.6-7.